

Intueri sordes, phlegmata, vomitus, nauseam, et cetera quae ex ea sequuntur, II, 246, 2 et seq. Golorum varia exempla, VI, 197, 1; XI, 394, 2. Gula vincendi modus, XII, 387, 2: *Fregit ad numerum dentes meos, citavit me cinere.* Gula vincitur, sicut libido, non tam resistendo, quam occasiones et illecebras fugiendo, VII, 94, 1: *Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam, devotaremque stultitiam, donec viderem quid esset utile filii hominum.*

GUNDESINDUS. Gundesindus episcopus Compostellanus, precibus matris a purgatorii poenis ereptus, XIV, 509, 1.

GUSTUS. Gustus refugit insula, *Job*, 459, 2: Gustus symbolum est discretionis, V, 331, 2. Gustus primus contemplationis gradus, VII, 490, 2 et seq.

GUTHLACUS (S.). S. Guthlacus caelesti pronostico ante ortum designatus est, XII, 14, 1. Ejus nomen quid anglice sonet, *ibid.*

GUTTA. Gutta est stacte, sive lacryma myrrhae, IX, 646, 1.

Gutta capitur pro gemma pretiosa, XII, 699, 1, 2.

Guttatus color est idem qui varius, XIV, 428, 2. **GUTTUR.** Guttur in Cantico quid significet, VIII, 196, 2 et seq.; 178, 1, 2.

Guttur impiorum abominationem exhalat, XVIII, 72, 1.

GYGES. Gyges per anulum magicum se faciem invisibilem, occidit Candaulem regem Sardorum, IV, 364, 2. Gygis anulus revera magicus fuit, XIV, 349, 1. Gyges non est idem qui Gag, XXI, 356, 1.

GYMNASIUM. Gymnasiorum quanta sit antiquitas, XII, 442, 1. Gymnasium quid, quale olim Judaei a vera religione apostatantes Jerosolymis aedificaverint, IV, 413, 2 et seq.; 513, 1, 2.

GYMNOSOPHISTE. Gymnosopistarum Indorum abstinentia, XIII, 14, 1. Eorum continentia, II, 13, 1.

GYNAECONITIS. Gynaeconitis dicebatur apud Graecos pars domus feminis deputata, XIV, 513, 2.

GYRUS. Gyrys spatium est glorie impis, V, 552, 1.

GYSYUS. Gysyum vocat Josephus muram interjacentem inter atrium sacerdotum et laicorum, IV, 460, 1.

H

HABACUC. Habacuc nomen significat *luctatorem cum Deo*, quam bene propheta nomen hoc conveniat, XIV, 198, 1. (Juxta alios, nomen Habacuc est reduplicatio radicis Hebraicae habac, quae significat *comprehendere, amplecti cum amore.*) Quando floverit, XI, 58, 1. An fuerit hic filius Sunamitidis, quem Eliseus vitae restituit, XIV, 198, 1. Unde ortus, et quando prophetari, XI, 59, 2; XIV, 198, 1. Videtur esse unus de prophetis quos ad Manassam Deus misit, XIV, 193, 1. Quid scribat, XI, 59, 2. Ex professo prophetat contra Juda et Jerusalem, consequenter Chaldaeorum per Persas interitum praedicit, XIV, 199, 1. A Cyro liberatore assurgit ad Christum, *aeque* carmen insigne pangit, *ibid.* Canticum Habacuc an literaliter, an allegorice, an mixtum accipiendum sit, in eo allegoricus sensus praecipue intentus est a Spiritu sancto, 238, 239. Ipsum est partim oratio, partim et magis canticum, *ibid.* An ipse in eo deprecetur veniam sui peccati, an vero peccatorum populi, 239. Quando conque-ratur de sui aevi pravitate, 201, 1. Cur Deum orans vultus populi personam induat, 213, 1. Prophetavit ante excidium Hierosolymae: non est idem Habacuc qui ab angelo raptus Danieli in Babilonem prae-dicium attulit, XIII, 193, 1, 2; XIV, 199, 2. An scripserit historiam de Daniele in lacum leonum misso, XIII, 193, 1, 2. Catalogo sanctorum ascriptus est, XIV, 199, 2.

HABENA. Habena dicitur ab habere, XV, 327, 1.

Habenarum laxatio Dei irati signum est, XI, 575, 1, 2.

HABERE. 1º *Habere* pro *uti* sumitur interdum, XV, 332, 1. Item pro *facere*, XX, 527, 1. Item pro *posse*, 427, 1, 2. Item pro *tractare*, *ibid.*

2º Habendi modi varii, XIX, 434, 1. *Habere* significat actum continuatum, XVIII, 300, 2. *Habere aliquem in corde* est ejus recordari, et eum amare, XIX, 6, 2. *Habenti dabitur; non habenti etiam quod habet auferetur*, quomodo intelligendum, XV, 321, 1 et seq.

HABET DEUM. Habet Deum episcopus ore ob-turato quomodo loqueretur, XI, 560, 2.

HABITARE, HABITATIO. De habitatione com-moda sibi quisque prospiciat, VI, 461, 2. Habitare Hebraeis est firmiter inhaerere, XIX, 278, 2. Habitaro in civitatibus desolatis, quid, *Job*, 347, 1 (*Vide* DOMUS).

HABITUS. 1º *Habitus sumptus* pro veste, seu externa specie. Habitus est externa species, XIX, 25, 2. Habitus exterior prophetarum erat pallium ex pilis et setis animalium contextum et cilicium, XIV, 518, 2. Quis habitus oratus in muliere, XIX, 203, 1, 2. Habitus veterularum qualis esse debebat, 329, 2. Habitus et vestem duram carpunt heretici, XI, 323, 2 (*Vide* VESTIS).

2º *Habitus sumptus pro habituine.* Habitus sunt vestigia actuum precedentium, *Job*, 490, 1. *Vestigia ejus scilicet est pes meus; viam ejus custo-*

divi, et non declinavi ex eo. Habitus peccandi ad peccatum inclinatur, X, 28, 1: *Leo venationi insidiatur semper; sic peccata operantibus iniquitates.* Habitus peccandi sunt quasi funes peccatorum, V, 450, 2: *Iniquitates suae capiunt impium, a funibus peccatorum suorum constringitur.* Habitus mali et vitia sunt hostes hominis, *Psal.* I, 14, 2: *Turbatus est a furore oculus meus, inveneravi inter omnes inimicos meos.* Habitus bona mimi reddit corpus habile et sanum, V, 435, 1, 2: *Vita carnis, sanitas cordis; putredo ossium, invidia* (*Vide* PECCATUM, VITIUS).

HACELDAMA. Haceldama quid proprie sonet et qualis vox, XV, 592, 2; XVII, 69, 1.

HADASA. Hadasa, sive Esther idem est quod myrtus, IV, 358, 2; 368, 1. Videtur esse Atossa mater Xerxis, *ibid.* (*Vide* ESTHER).

HADRACH. Hadrach nomen est loci vicini Damasco, sed quis et ubi sit, incertum, IV, 451, 2. An sit oppidum Caelesyriae, 451, 2.

HADRIANUS imperator (*Vide* ADRIANUS).

HADRIANUS PAPA I. Hadrianus I Pontifex omnium diutissime Sedi Romano praefuit, XII, 642, 2 et seq.

HADRIANUS PAPA II. Hadrianus II quid de pontificatu sentiret, II, 244, 1.

HADRIANUS PAPA VI. Hadrianus VI quam in propinquo suos fuerit moderatus, II, 352, 1, 2. Ejus epitaphium quale, 489, 2.

HÆDUS. Hædus in lacte matris non coquendus, I, 622, 2 et seq. Quid hoc tropologicè et allegorice significet, 623, 1. Hædus pascere facilius est quam armenta, VI, 358, 1.

Hædis imundae cogitationes expressæ, VII, 510, 1. Typus sunt reproborum, et quare, XV, 534, 2. Hædus et vitulus, utpote victimæ pro peccato, sunt symbolum penitentiae et mortificationis, XII, 852, 2. Hædi sunt typus penitentium, VI, 358, 1.

HÆMORRHOIDES, HÆMORRHOÏSSA. Hæmorrhoides communis Hebraeorum morbus, XV, 605, 2. Hæmorrhoides expiatio in lege veteri, II, 98, 2.

Hæmorrhoides Evangelii fuit et Caesarea Philippi: fuit ibi a Christo sanata, et in miraculi memoriam et imaginem, erexit quotidianis illustrem miraculis, XV, 364, 1; 684, 1. Non fuit Martha nec Veronica, 684, 2. Ejus fides et reverentia, *ibid.*, et 2. Cur tremens ante Christum prociiderit, 685, 1, 2. Non habebat adhuc perfectam fidem in eum, *ibid.*, 2.

HEREDITAS, HERES. 1º *Hereditas juxta Moysen legem.* Hereditas cur dicatur calix, *Psal.* I, 61, 1, 2. Hereditas per sortes olim dividi solebat, XII, 840, 1, 2; XVIII, 592, 2; XIX, 74, 1, 2; 358, 2. Hereditas apud Judaeos ex una tribu in aliam non derivabantur, XII, 238, 1. Hereditatis successores apud Hebraeos erant mares, non feminae, II, 249, 1.

2º *Hereditas juxta aliorum populorum leges et morem.* Hereditaria bona posteris transmittenda, III, 666, 2: *Propitius est mihi Dominus, ne dem hereditatem patrum meorum tibi.* Hereditas non tradenda ante mortem uxori, vel filijs, vel amicis, X, 180, 1: *Filio et mulieri, fratri et amico, non des potestatem super te in vita tua; et non dederit tibi possessionem tuam; ne forte pœnitent te, et deprecetur pro illis.* Hereditas est, æque dividenda, 365, 1: *Ne pro his omnibus confundaris, et non accipias personam ul delinquantis. De lege Altissimi, et testamento, et de judicio justificare impium, de verbo sociorum et viatorum, et de datione hereditatis amicorum.* Hereditatis pars olim amicis testamento legabatur, IX, 591, 1: *In tempore tribulationis illius (amicus) permanet illi fidelis, ut et in hereditate illius coheres sis.* Hereditas cito parva, successu et felicitate caret, VI, 72, 1, 2: *Hereditas ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione caret.* Hereditas a patre relicta, non est nimis agenda, XVII, 4, 2 et seq.: *Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui.*

3º *Hereditas spiritualis.* 1º Hereditas Dei Israelitæ sunt, IX, 630, 1, 2: *Et radicavi in populo honorificato, et in parte Dei mei hereditas illius.* Quanta sit hereditas Christi, XX, 355, 2: *Tanto melior angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hereditavit.* Quomodo, et quo titulo, et quorum hæres sit Christus, 331, 2: *Novissime diebus istis locutus est nobis (Deus) in Filio, quem constituit hæredem universorum.*

2º Hæres benedictionis Abraham quis sit, XVIII, 155, 2. Hereditas Jacob quae Deum colentibus promittitur, XI, 688, 1, 2: *Et cibabo te hereditate Jacob patris tui.* Hereditas nostra qualis, XIX, 338, 1: *Quem (Spiritus) effudit in nos abunde, pro Jesum Christum Dominum nostrum, ut justificati gratia ipsius, hæredes simus secundum spem vitae aeternae.* Hereditas malorum et justorum, *Psal.* I, 61, 1, 2. Hereditas nostra non datur in hac vita, *Job*, 537, 2: *Hæc est pars hominis vincti apud Deum, et hereditas violatorum, quam ab omnipotente suscipient.* Hereditas nostra est Deus et cœlum, XX, 244, 2: *Regeneravit nos (Deus) in spem vivam, per resurrectionem Jesu Christi ex mortuis in hereditatem incorruptibilem, et incontaminatam, et immarcescibilem conservatam in caelis in vobis.* Et quidem incorruptibilis, incontaminata et reservata nobis manet, 245, 1, 2; 246, 2. Hereditas caelestis est praclarior septupliciter, XII, 42, 1: *Ego autem dixi: Quomodo ponam te in filiis, et tribuam tibi terram desiderabilem, hereditatem præclaram exercituum gentium? Hereditas vita aeterna quam sit ampla, XV, 437, 1, 2: Omnia, qui reliquerit domum, vel fratres, vel sorores, vel patrem, vel matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam aeternam.*

nam possidebit. Cur hereditas sanctorum vocetur sors, XIX, 74, 1, 2: Cum gaudio gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine. Sita est in lumine Evangelii, *ibid.* Jus hereditatis celestis bonis operibus stabilendum est, XVIII, 236, 1, 2: Si autem filii, et heredes; heredes quidem Dei, cohæredes autem Christi; si tamen compatimur, ut et conglorificemur (Vide COELUM, GLORIA COELESTIS).

Hereditas optima filiis relinquenda, est elemosyna, XVIII, 478, 2: Qui autem administrat semen seminanti, et panem ad manducandum præstabit, et multiplicabit semen vestrum, et augetur incrementa frugum justitiæ vestræ. Hereditantur vilia et virtutes, V, 408, 1: Heredes tres superborum et avarorum, IX, 311, 2: Cum enim morietur homo, hereditabit serpentes, et bestias et vermes.

HÆRESIARCHE. 1º Hæresiarchæ episcopatu occidentes quem ambiabant, nova dogmata invenere, XVII, 199, 2: Cum vidisset autem Simon, quia per impositionem manus Apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam, dicens: Date et mihi hanc potestatem, ut cuicumque imponero manus, accipiat Spiritum sanctum. Hæresiarcha primus fuit Simon Magus, 195, 1.

2º Hæresiarchæ perique demonei habent parcendum, suggestorem et assessorem, VI, 113, 4: Vir qui erraverit a via doctrinæ, in calu gignitur commorabitur; XVI, 461, 1: Cum loquitur mendacium (diabolus), ex propriis loquitur, quia mendax est, et pater ejus, XVIII, 319, 2; XIX, 222, 2: Spiritus autem manifeste dicit, quia in novissimis temporibus, discedent quidam a fide; XX, 149, 2: Lingua ignis est, universitas iniquitatis,.... quæ movet lotum corpus, et inflammat rotam nativitatis nostræ, inflammata a gehenna. Sunt pseudochristi et seductores, XV, 509, 1, 2: Surgent enim pseudochristi et pseudoprophetae, et dabunt signa magna et prodigia, ita ut in errorem inducantur (si fieri potest), etiam electi. Cur vocentur antichristi, XX, 587, 2: Omnis spiritus qui confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo est: et omnis spiritus qui solvit Jesum, ex Deo non est, et hic est Antichristus de quo auditis quoniam venit, et nunc jam in mundo est. Omnes hæresiarchæ fuere vel Epicuræi, vel Stoici, XVII, 321, 1: Quidam autem Epicuræi et Stoici philosophi dissererant cum eo (Paulo), et quidam dicebant: Quid vult seminverbius hic dicere? Hæresiarchæ multi prophete nomen affectarunt, XI, 323, 2.

3º Hæresiarcharum superbia et obstinatio, VI, 112, 2: Vidisti hominem sapientem sibi videri? Magis illo spem habebit insipiens. Nunquam ad Ecclesiam redeunt, XX, 552, 2: Ex nobis predicant, sed non erant ex nobis, nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum, sed ut manifesti sint, quoniam non sunt omnes ex nobis. Nulli eorum resipuerit, excepto uno Berengario,

XIX, 402, 1: Impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cælestis, et participes facti sunt Spiritus sancti,.... et prolapsi sunt, rursus renovari ad patientiam. Qua ratione aliquando convertantur, *ibid.*

4º Hæresiarchæ subtile et misere ut plurimum peccant; id probatur exemplis, XII, 594, 1, 2: Et erit manus mea super prophetas, qui vident tana, et divinant mendacium: in concilio populi me non erunt, et in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur. Pene omnes misere mortui, XX, 441, 2: Fuerunt vero et pseudoprophetae in populo, sicut et in vobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, et eum qui emittit eos, Dominum negant, superducentes sibi celorem perditionem. Eorum funestus iteritus, XXI, 344, 2 et seq.: Et apprehensa est bestia, et cum ea pseudopropheta, qui fecit signa coram ipso, quibus seduxit eos qui ceperunt characterem bestie,.... Vici missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure. Et ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum. Hæresiarchæ similes sunt cunicibus, quia vivi mordent, mortui foetent, XV, 154, 2: Quod si sal ecaruerit, in quo salietur? Ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, et conculcetur ab hominibus (Vide HÆRESIS, HÆRETICI).

HÆRESIS, HÆRETICI. I. Quid sit HÆRESIS. — Hæresis et secta sonant idem ac electio, factio, XX, 441, 1: Periculoso vero et pseudopropheta in populo, sicut in vobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis (græco ἀποστασία), et eum, qui emittit eos, Dominum negant. Hæreticus ergo est qui eligit quod credit, ideoque non credendum quod docent Doctores et Ecclesiam, *ibid.* Hæresis non semper includit schisma, 681, 2: Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. Hæresis est vestis peregrina quam assumunt Novantes, XIV, 277, 2: In die hostia Domini, visitabo super principes, et super filios regis, et super omnes qui induti sunt vestes peregrinas.

II. HÆRESIS OPORTET ESSSE, ET QUARE. — Hæresion duplex est causa, efficiens et finalis. 1º Efficiens duplex: Prima et remotior Dei justissima voluntas, qui sic verbi sui contemptum ulciscitur, et suos probat, XVIII, 357, 2: Nam oportet et hæreses esse, ut et qui probati sunt, manifesti fiant; XIX, 188, 1, 2 et seq.: Eo quod charitatem veritatis non receperunt, ut salvi fierent, ideo mittit illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio. Secunda et propinquior causa, hominum ipsorum naturalis tum rebellio, tum cæcitas et ambitio, XVIII, 634, 1, 2 et seq.: Ut jam non simus parvuli fluctantes, et circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris.

2º Finalis causa duplex. Prima, piorum probatio, nam hæresis probat orthodoxorum in fide

stantiam, II, 416, 1, 2 et seq.: Si surrexerit in medio tui propheta, aut qui sonitum vidisse se dicat,.... et dixerit tibi: Eamus, et sequamur deos alienos quos ignoras, et serviamus eis; non audies verba prophetae illius aut somnialis, quia tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat utrum diligatis eum annon, in toto corde, et in tota anima vestra; V, 524, 2: Sicut igne probatur argentum, et aurum camino, ita coram probat Dominus.

Secunda, impiorum justa poenitentia, qui veritati Dei placide obedire et acquiescere noluerunt. Quomodo a Deo puniendi sunt, XX, 455, 1 et seqq.: Novit Dominus,.... iniquos,.... in diem judicii reservare cruciandos; magis autem eos, qui post carnem in concupiscentia immunditæ ambulat, dominationemque contemunt, audaces, sibi placentes, sectas non metuunt introducere blasphemantes; ubi angeli fortitudine et virtute cum sint majores, non portant adversum se cæcra bella iudicium; 442, 2 et seq.: Et multi sequentur eorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur. Et in avaritia fictis verbis de vobis negotiabantur: quibus quidam jam olim non cessat, et perditio eorum non dormitat.

III. HÆRESIS QUANTUM ET QUALE PECCATUM. — 1º Hæresis quantum peccatum, XIX, 339, 2: Hæreticum hominem post unam et secundam correctionem devota, scilicet quia subvertis est, qui ejusmodi est, et delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus. Est maxima iniquitas, 292, 2: Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Cognovit Dominus qui sunt ejus; et discedat ab iniquitate omnis qui nominal nomen Domini. Hæretici sunt velut Sodomitæ, XX, 448, 2: Et civitates Sodomorum et Gomorrhæorum in cinerem redigent, æmulum eorum qui impiè acturi sunt, ponens. Hæresis est gravius peccatum peccato Sodomorum, 450, 1: Novit Dominus,.... iniquos,.... in diem judicii reservare cruciandos; magis autem eos qui post carnem in concupiscentia immunditæ ambulat. Hæresis est abominatio desolationis, XIII, 134, 1: Et erit in templo abominatio desolationis.

2º Hæresis quale peccatum. 1º Hæresis omnis est blasphemia in Deum, XIX, 191, 2: Habens fidem et bonam conscientiam, quem quidam repellentes, circa fidem naufragaverunt,.... quos tradidit Satanas, ut discant non blasphemare. Eorum blasphemiam, XX, 669, 1: Hi autem, quæcumque quidem ignorant, blasphemant. Quomodo Deum et sanctos blasphemem, 454, 1, 2: Audaces, sibi placentes, sectas non metuunt introducere blasphemantes. Blasphemant religionem, 442, 1: Et multi sequentur eorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur.

2º Hæresis est impietas. Hæreticorum impia consilia, XX, 671, 2. Eorum abominanda dogmata, 164, 2: Quæ autem desursum est sapientia, pri-

mum quidem pudica est. Eorum sacrilegia, 442, 1. Sunt volitragi, XIX, 192, 2. Sunt magis infames, XX, 446, 1. Habent verba mortifera quibus iniquitatem loquuntur contra Dominum, XIII, 401, 1, 2: Non bibunt Dominum vinum, et non placebunt ei: sacrificia eorum quasi panis lugentium; omnes qui comedent eum, contaminabuntur: quia panis eorum animæ ipsorum, non intrabit in domum Domini. Juda sunt similes, XIX, 339, 2.

3º Hæresis est vera incredulitas. Hæretici negant Dei providentiam, XX, 451, 2. Item ejus imperium in res omnes, *ibid.*: Dominatorem contemunt. Ecclesiam et Evangelio credere detrectant, XIX, 254, 1. Eorum patriarchæ sunt philosophi, 85, 2: Videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam.

4º Hæresis est vera idololatria, X, 525, 2: Præter David, et Ezechiam, et Josiam, omnes (reges Juda) peccatum commiserunt. Hæresis est status quam hæretici ornant et erigunt, XII, 38, 2. Transgrediuntur terminos religionis a patribus sanctis, et hæresim assumunt quasi idolum, 357, 1: Facti sunt principes Juda quasi assumentes terminum. Similes sunt, imo peiores idololatris, paganis et ethnicis, 410, 1, 2; XX, 446, 2.

5º Hæresis est spirituale adulterium, V, 183, 1; IX, 612, 2. Hæresis nunquam est primum peccatum, sed semper necesse est præcedat vel superbia, vel libido, vel alia iniquitas, XIII, 292, 2.

IV. EX QUIBUS HÆRESIS NASCATUR. — 1º Hæresis nascitur ex diabolo, XIX, 222, 2: Spiritus autem manifeste dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus errorum, et doctrinis demoniorum. Ejus parens est diabolus, VI, 113, 1. Hæretici sunt filii diaboli, XX, 461, 2: Pelliciones animas instabiles, maledictionis filii. Sunt lenones Satanae, XVIII, 489, 2. Pessimio demonum spiritu continentur, XIII, 446, 1. Multi habere demones familiares, XX, 446, 1.

2º Hæresis ex superbia oritur, XVIII, 54, 1, 2. Superbia typhus est character et origo omnis hæresis, XIX, 253, 2: Si quis altiter docet, et non acquiescit sanis sermionibus Domini nostri Jesu Christi, et ei quæ secundum pietatem est doctrina, superius est, nihil sciens. Ejus fons est superbia, XX, 453, 1: Audaces, sibi placentes. Quod minus exemplis probatur, *ibid.*, et 2: Hæresim peperit gloria appetitus, XVI, 421, 1: Qui a semetipso loquitur, gloriam propriam querit.

3º Hæresis nata sunt ex nimis curiosa speculatione, VI, 291, 1: Sicut qui mel multum comedit, non est et bonum, sic qui scrutator est majestatis opprimetur a gloria; IX, 132, 1: Multos quoque supplantavit suspicio illorum, et in vanitate delinuit sensus illorum.

4º Hæresis origo est libido, V, 191, 2: 268, 2: Aquæ Juritum dulciores sunt, et panis obsconditus suavior. Et ignoravit quod tibi sint gigantes, et in

profundis inferni concitatus ejus; VI, 413, 2; 457, 1: *Fœta profunda os aliena; cui iratus est Dominus, incidit in eam. Oritur a mala conscientia*, XIX, 491, 2: *Habens fidem et bonam conscientiam, quam quidam repellentes, circa fidem naufragaverunt. Mala vita desinit in hæresim ob quatuor causas, ibid. et seq.*

5º Hæretici plerumque ecclesiasticorum vitam prætextant, suæ ab Ecclesia defectioni, V, 559, 1: *Occasionem querit qui vult recedere ab amico; omni tempore erit exprobrabilis. Hæresis maxime invadit impios, X, 59, 2: Qui relinquunt Deum, incidunt in illam (singulam nequam flammæ comparatam), et exardabit in illis, et non cingetur; et immittetur in illos quasi leo, et quasi pardus lædēt illos.*

V. QUOMODO SESE DIFFUNDAT HÆRESIS. — Hæresis quomodo proserpat, et celeriter se diffundat, XXI, 202, 1. Hæretici grassantur in cælum, terras, purgatorium, infernum, quomodo, *ibid.* Hæresis est lepra, XV, 221, 2; XVI, 232, 2. Serpit ut cancer et ad quæ, et quare, XIX, 288, 2. Hæresis incipit a vilibus ministris, III, 622, 1, 2. Hæreses propagatæ per mulieres, XVII, 285, 2: *Judæi autem concitaverunt mulieres religioſas et honestas..... et excitarunt persecutionem in Paulum et Barnabam*, XIX, 300, 2: *Es his enim sunt qui penetrant domos, et captivos ducunt mulierculas alienas peccatis; quæ ducuntur caritis desideris; III, 58, 1: Permittit mulierem Jezabel, quæ se dicit prophetem, docere et seducere servos meos. Hæretici per tumultus rem agunt, XVII, 317, 2: *Zelantes autem Judæi, assumensque de vulgo viros quosdam malos, et turba facta, concitaverunt civitatem, et.... quærebant eos (Paulum et Silam) producere in populum. Eorum vanitas in sectandis asselsis, XVIII, 578, 2: Neque enim qui circumciduntur, legem custodiunt; sed volunt vos circumcidat, ut in carne vestra gloriantur. Etsi ethnicos convertunt ad Christum, nihil ipsi prosunt, nocent potius, XIX, 10, 1: Quidam autem ex contentione Christiani annuntiant non sincere, exstimantes pressuram se suscitare vinculis meis. Quid enim, dum omni modo, sive per occasionem, sive per veritatem, Christus annuntietur? Quomodo, et in quæ et quorum respectu proficiant, 303, 1: *Mali homines et seductores proficiunt in pejus, errantes, et in errorem milites. Hæresim politici principibus suadent, ut statum et principatum suum teneant, XIII, 377, 1.***

VI. HÆRESIS ET HÆRETICORUM INDOLES ET MORES. — Hæreticorum vera idea, quam sub triginta uno veluti capitulis ad vivum depingit S. Petrus, XX, 470, 2. Eorum gemina descriptio, XIII, 308, 2; 309, 1. Eorum proprietates variæ, XXI, 201, 2 et seq. Cur vocentur locustæ, *ibid.*

1º Hæretici sunt superbi, V, 469, 2: *Domum superbiorum demolietur Dominus, et firmos faciet terminos viduæ; XVII, 271, 2: Et ea vobis eorum*

gent viri loquentes perversa, ut abducant discipula post se. Hæreticorum genus est superbe agere, XIX, 92, 2. Superbi et mundani sunt, XX, 590, 2. *Ipsi de mundo sunt, ideo de mundo loquuntur et mundus eos audit. Sunt superbi et theomachi, VI, 113, 1. Eorum superbia, XX, 452, 2; 679, 2: Hi sunt murmuratores, querulosi, secundum desideria sua ambulantes, et os eorum loquitur superba, mirantes personas quæstus causa. Sunt cupidi, elati, tumidi, etc., XIX, 299, 1 et seqq.: *Hoc autem scito, quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa: et erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemii, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti,.... proditores, protervi, tumidi, etc. Eorum impudentia, 41, 1: Fideles carnes, videte malos operarios. Sibi ipsi magistri sunt, IX, 216, 2. In superbia sua, sententias suas et sectas traditioni Ecclesiæ et doctrinis sanctorum Patrum præferunt, *ibid.* Omnia iudicio suo et naturali ratione volunt metiri, XIX, 254, 2. Vocant doctrinam suam altissimam, profundissimam, et nulli alii quam sibi suisque comprehensibilem, XXI, 59, 5: *Quicumque non habent doctrinam hanc, et qui non cognoverunt altitudines Satanae, quemadmodum dicunt.***

2º Hæretici sunt plerumque ignorantēs et sine scientia. Nihil sciunt, quia nihil vere credunt, XIX, 254, 1: *Si quis aliter docet, et non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Jesu Christi,.... superbus est, nihil sciens, sed languens circa questiones et pugnas verborum: 2: Semper discutentes, et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes. Dant verba, non scientiam, XX, 462, 1: Hi sunt fontes sine aqua, et nebulae turbiditate exagitatae. Jactant doctrinam et scientiam, sed non habent, 463, 1: *Superba enim vanitatis loquentes, pellicunt in desiderii carnis luxuriam eos, qui paululum effugiunt, qui in errore conversantur. Sunt nubes sine aqua, cur, 674, 1, 2. Eorum cæcitas, 462, 2; XII, 552, 1, 2. Per Ethiopeos representantur, XIV, 289, 1:**

3º Hæretici sunt mendaces et subdoli. Quales eorum magistri, XIX, 307, 2: *Erit tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt; sed ad sua desideria concervabunt sibi magistros prurientes auribus. Sunt mendaces, XXI, 206, 2: Habebant loricas sicut loricae ferreas, et vox alarum eorum sicut vox corvorum eorum multorum currentium in bellum. Hæreticus mendacis nititur, V, 277, 1: *Qui nititur mendacis, hic pascit vendos, idem autem sequitur aves volantes. Est mystice testis mendax, 430, 2: *Liberal animas testis fidelis; et proferi mendacia versipellis. Hæretici nituntur falsis fundamentis, Job, 788, 1: Iratus est furor meus in te, et in duos amicos tuos: quoniam non estis locuti coram me rectum sicut servus meus Job. Hæresis est plena fallacia et impostura, item occulta, V, 266, 2. Contraria est veræ sapientiæ, 262, 2. Abert dolos et fraudes, XIII, 378, 1: *Cum****

serare vellem Israel, revelata est iniquitas Ephraim, et malitia Samaria, quia operati sunt mendaciam. Hæreticorum impostura, eam detegit vera fides et theologia, 549, 2: *Simulator oris deceptit amicum suum; jussit autem liberabantur scientia. Relicto doctrinæ puro fonte in Ecclesiâ, fodiunt sibi cisternas cænosas falsorum dogmatum, XII, 28, 1. Porrigunt auditoribus panem mendacii, VI, 66, 2: *Suavis est homini panis mendacii, et postea implebitur os ejus calculo. Sunt fel amaritudinis, XVII, 202, 1: *In felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis video te esse. Sunt pseudo-propheta, XX, 440, 1: *Fuerunt vero et pseudo-propheta in populo, sicut et in vobis erunt magistri mendaces. Errant a via doctrinæ, comparantur gigantibus, VI, 413, 1: *Vir, qui erraverit a via doctrinæ, in catu gigantum commorabitur. Fumo et aceto comparantur, V, 307, 2: *Sicut acelum dentibus, et fumus oculis, sic piger his qui miserunt eum. Tenebras sectantur, XIX, 282, 2. Per equum nigrum representantur, XXI, 143, 1. Hæretici sunt subdoli et hypocrite, IX, 136, 4: *Cor ingrediens duas vias, non habebit successus; XX, 169, 1. Eorum hypocrisis, XIX, 300, 1: *Habentes quædam speciem pietatis; virtutem autem ejus abnegantes. Sunt maxime sophistæ, X, 262, 2: *Qui sophisticè loquitur, odibilis est, in omni re defraudabitur; non est illi data a Domino gratia: omni enim sapientia defraudatus est. Sunt sidera errantia, XX, 676, 2 et seqq.: *Hi sunt.... sidera errantia quibus occulta tenebrarum servata est in æternam. Sunt velut planetæ oberrantes, 494, 1: *Vos igitur, fratres, præcipientes custodite, ne insipientium errore traducti, excidatis a propria firmitate. Similes sunt vaccæ Basan, nam sagittis diaboli percussæ, abeunt in latam viam que ducit ad mortem, XIII, 348, 2: *Quoniam sicut vacca lasciviens descendit in latitudinem; 567, 1. Sunt Chananæi, cur, XIII, 450, 1. Sunt argentum adulteratum, XI, 115, 2: *Argentum tuum versum est in scorian; vinum tuum mixtum est aqua. Sunt arcus dolosus, et convertuntur in arcum pravum, XIII, 387, 2: *Reversi sunt ut essent absque jugo; facti sunt quasi arcus dolosus. Sunt velut corvi atrii, garrulæ pica, et talpæ terrestres, XV, 512, 1. Libertatem conscientia crepantes, eandem suis sequacibus eripiunt, XX, 465, 2: *Libertatem illis promittentes, cum ipsi sint eoꝝ corruptissimi. Zizaniis denotantur, XIV, 327, 2. Cui vocentur zizania, 331, 2. 4º Hæretici adulterant verbum Dei. Quomodo pateo sacre Scripture obstruant, I, 272, 2: *Ob hoc invidentes ei Palæstina, omnes puteos quos foderant servi patris illius Abraham, illo tempore obstruissent, impletis humo. Hæretici Scripturam sacram depravare conantur, V, 510, 1; XX, 493, 2: *Sicut et charissimus frater noster Paulus secundum dalem sibi sapientiam scripsit vobis. Sicut et in omnibus Epistolis, loquens in eis de his in*****************

quibus sunt quædam difficulta intellectus, que indocti et instabiles depravant, sicut et ceteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem. Verbum Dei depravant, sua somnia ei addendo, VI, 431, 1, 2: *Omnis sermo Dei ignitus, clypeus est sperantibus in se; ne addas quidquam verbis illius, et arguaris inventariusque mendax. Scripturam sacram addendo vel minuendo adulterat, XXI, 413, 2: *Contestor enim omni audienti verba prophetia libri hujus: si quis apposuerit ad hæc, opponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto. Sacram Scripturam ad mentem suam torquent, et ad sua sensa trahunt, exemplis probatur, XVIII, 454, 1; 627, 1, 2. Hæresis est sacre Scripturæ alienos ab ejus mente et contrarios sensus affingere, XIII, 225, 2. Hæretici quomodo furetur verba Salvatoris, XII, 186, 2: *Ecce ego ad prophetas qui furantur verba mea. Scientia Scripturæ his obest, V, 541, 4: *Quid proderit talia habere dicitis, cum sapientiam emere non possit?****

Hæretici librum Ecclesiasticum negant esse Scripturam canonicam, IX, 15, 1. Evangelium codicem depravatum, XV, 2, 2. Legem Christi magis evertunt Novantes quam Judæizantes, XVIII, 518, 2: *Moror quod sic tam cito transferimini ab eo qui vobis vocavi in gloriam Christi, in aliud Evangelium: quod non est aliud, nisi sunt aliqui qui vos conturbant, et volunt convertere Evangelium Christi. S. Pauli Epistolas rejecerunt, XVIII, 4, 1, 4. Hæretici nostri temporis S. Pauli Epistolas errores suos confirmant, sed vane, 4, 2; 6, 1; XX, 493, 2. Quid per quatuor Joannis animalia intelligant, XXI, 107, 4. Quinam hæreticorum in Apocalypsim commentati sunt, 12, 2.*

5º Hæretici sunt blandiloqui et seductores. Sermonibus suavis innocentes seducunt, V, 514, 2: *Vir iniquus lætatur amicum suum, et ducit eum per viam non bonam. Hæretici sunt hirundines, qui dum blandiloqui sui suavitate demulcent, interiores oculos stercoribus suis excecant, IV, 274, 1. Eorum blandiloquentia, XVIII, 243, 2: *Hujusmodi per dulces sermones et benedictiones, seducunt corda innocentium, 634, 2. Sunt in sermone blandi et elegantes, XX, 442, 1: *In avaritia factis verbis de vobis negotiabantur. Dogmata prava per eloquentiam suis propinant, XXI, 314, 1: *Et mulier erat.... habens pecuniam aureum in manu sua, plenum abominatione et immunditia fornicationis. Quam escam ad capiendum suggerant, XX, 463, 2: *Superbia enim vanitatis loquentes, pellicunt in desiderii carnis luxuriam eos qui paululum effugiunt, qui in errore conversantur. Pacifica omnia promittunt, sed paulatim occulta sua docent, et ut cancer serpit illo- rum dogma, XIII, 380, 1: *Omnes adulterantes, quasi cilicibus succensus a coeunte; quævis paululum civitas a commixtione fermenti, donec fermentaretur totum. Eorum lucata oratio, XIX, 83, 2: *Hoc dico, ut nemo vos decipiat in subli-*******

mitale sermonum. Diversi genii sunt, IX, 384, 1: *In labiis suis indulcat inimicus et in corde suo insidiatur, ut subvertat le in foeam.... In oculis suis laetatur inimicus, et quasi adjuvans suffodiat plantas tuas.* Car pedicibus assimilantur, XII, 162, 1: *Perdix fovit quæ non peperit: fecit divitias, et non in iudicio.* Sirenibus comparantur, XIV, 71, 1: *Hereticorum prædicatio, lingua serpentium, Psalm. II, 423, 2: Acuerunt linguas suas sicut serpentis, venenum aspidum sub labiis eorum.* Hæretici vulpes sunt, cur, VII, 591, 2. *Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoluntur vineas;* XII, 590, 1, 2: *Væ prophetis insipientibus qui sequuntur spiritum suum, et nihil vident. Quasi vulpes in desertis, prophetae cui, Israel, erant.* Ovium pellem induunt, 53, 2. In fide parum fideles seducunt, XX, 464, 2. Sunt aucupes animarum, 461, 1: *Pellicientes animas instabiles, cor exercitatum avaritia habentes.* Hæresis est illecebrosa V, 264, 1: *Mulier stulla et clamosa, plenaque illecebri et nihil omnino sciens.* Hæresis est meretrix, 191, 2: *Quiescit impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis; nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians, apprehensumque deosculatur juvenem, et procaet vultu blanditur, dicens, etc.;* 200, 1: *Nunc ergo, fili mi, audi me, et attende verbis oris mei: ne abstrahatur in vis illius mens tua, neque decipiaris semitis ejus.* Multos enim vulneratos dejecit, et fortissimos quique interfecti sunt ab ea; 197, 2: *Fovea profunda os atena, cui iratus est Dominus incidit in eam.* Eorum aliqui paralogismi. XVIII, 5, 1. Et sophismata, XIX, 225, 2.

6° Hæretici semper in dogmatibus suis variant, XVIII, 634, 1, 2: *Ut jam non sinus parvuli fluctuantes et circumferamur omni vento doctrinæ in astuta ad circumventionem erroris;* XIX, 518, 1: *Doctrinis variis et peregrinis nolite adduci.* Hæresis est multivola, IX, 280, 2: *Ne respicias mulierem multicolam, ne forte incidas in laqueos illius.* Est semper inconstans, XX, 463, 2: *Ubi enim zelus et contentio, ibi inconstantia et omne opus pravum.* Hæretici in sua fide semper vacillant et variant, 44, 1: *Vir duplex animo inconstans est in omnibus vis suis,* 163, 2; 674, 1: *Hi sunt.... nubes sine aqua quæ a ventis circumferuntur.* Eorum Ecclesia navi assimilatur, XI, 445, 2: *Lazoli sunt funiculi tui, et non prævalent; sic erit malus tuus ut dilatate signum non queas.*

7° Hæretici sunt novitatis amatores. Novi sunt, XI, 566, 1: *Recordamini prioris sæculi, quoniam ego sum Deus, et non est ultra Deus, nec est similitudo mei.* Semper novas opiniones comminiscuntur, XX, 452, 2: *Audaces, sibi placentes, seculos non metuentur introducere blasphemantes.* Semper docent nova et inaudita, XIX, 268, 1, 2: *O Timothee, depositum custodi, devilians profanas vocum novitates.* Dicunt nova, profana et falsa, 288, 1: *Profana autem et vaniloquia devita, multum enim*

proficiunt ad impietatem. Argumenta nova producant, dum argumentis objectis respondere nequeant, XV, 468, 1. Hæretici oderunt dialecticam, XIV, 269, 1.

8° Hæresis stulla est, necnon et hæretici stulli. Hæresis est stulla, V, 263, 2: *Mulier stulla et clamosa, plenaque illecebri, et nihil omnino sciens.* Et vana, peregrina, demens et avia, XIX, 518, 1. Hæreticorum signa insanie et deliria sunt, XIII 562, 2: *Congregamini super montes Samaria, et videte insanias nullas in medio ejus.* Eorum dogmata quam sint vana, II, 116, 2: *Novi recentisque venerunt, quos non coluerunt patres eorum.* Eorum quæ sint fabule, XX, 428, 1: *Non enim doctas fabulas secuti, notam fecimus Domini nostri Jesu Christi virtutem.* Telas araneorum texunt, XI, 692, 1. Telas araneæ texuntur.... *Telas eorum non erunt in vestimentum, neque operientur operibus suis.* Quare vultu seminare dicantur, XIII, 394, 2: *Ventum seminabunt et turbinem metent.* Hæretici ebrii sunt, et emote mentis, XIX, 297, 1: *Respicant ad diaboli laqueis, a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.*

9° Hæreticorum schisma et divisiones, XII, 559, 2. Hæresis est clamosa, X, 263, 1. Est velut mulier nequam, garrula et impudens, IX, 682, 1, 2. Semper inter se habet jurgia, 384, 1: *Inter superbos semper jurgia sunt.* Hæreticorum Ecclesia litigiis plena est, VI, 105, 1: *Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa in domo communi.* Hæretici sunt contentiosi, Job, 477, 2: *Respondete, obscuro, absque contentione, et loquentes id quod justum est, judicate.* De omnibus questionibus movent, XIX, 254, 1. Se invicem blasphemant et conviciantur, XX, 453, 2. Inter eos perpetua sunt schismata et jurgia quæ prout superbia, XIII, 412, 1, 2: *Divisum est cor eorum, nunc interibunt.* Eorum bellum pax est catholicorum, VI, 367, 1; XVII, 396, 2; XX, 462, 2.

10° Hæreticorum avaritia, XX, 442, 1, 2: *Et in avaritia fetis verbis de vobis negociabantur,* 461, 1: *Cor exercitatum avaritia habentes, maleditionis filii.* Derelinquentes viam rectam, erraverunt, secuti viam Balaam ejus Besor, qui mercedem iniquitatis auarum; 670, 1, 2 et seq.: *Væ illis, quia in via Cain abierunt, et errore Balaam mercede effusi sunt!* Hæretici similes Balaam, 674, 2 et seq. Pietatem habent pro questu, XIX, 255, 1. *Ex quibus (questionibus) oriuntur invidiæ, contentiones.... conficiationes hominum mente corruptorum, et qui veritate privati sunt, existimantium questum esse pietatem.* Rident pauperum evangelicam, IX, 404, 1: *Nequissima paupertas in ore impij.* Accupantur gratiam potentium, XX, 680, 1: *Mirantes personas questus causa.*

11° Hæreticorum mala vita et libido. Eorum mores etiam a Prophetis predicti, XX, 656, 1, 2: *Subintroerunt enim quidam homines (qui olim*

præscripti sunt in hoc judicium) impij, Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam. Abutuntur Christianismo ad luxuriam, ibid. Sapienter terrena magis quam celestia, 162, 2: *Non enim est ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, dialolica.* habent conscientiam cauteriatam, XIX, 223, 2: *Spiritus autem manifeste dicit, quia in novissimis temporibus cæsedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum.... cauteriatam habentium suam conscientiam.* Hæresis comes est impuritas et libido, IV, 413, 2. Hæretici sunt carnales et mulherosi, XVII, 496, 1. Hæresis pœna est libido infamis. XVIII, 54, 1, 2: *Mercedem quam oportuit, erroris sui in semetipsis recipientes.* Sunt paedæstia infames, ibid. Molles sunt, XIX, 53, 2: *Multi enim ambulat, quos sepe dicebam vobis (nunc autem et fens dico), inimicos crucis Christi;* 299, 2: *Erunt homines seipsos amantes...., protervi, tumidi, voluptatium amatores magis quam Dei.* Eorum peccandi ardor et licentia, XX, 671, 2. Eorum in vita corruptiones et vita delicata, 487, 2 et seq.: *Hi vero velut irrationalia pecora naturaliter in captivem, et in perniciem in his quæ ignorant, blasphemantes, in corruptione sua peribunt. Percipientes mercedem injustitiam, voluptatem existimantes dei delicias; coinquinationes et macula, delictis affluentes, in convivio suis luxuriantibus vobiscum.* Sunt velut bruta pecora, 456, 1, 2. Vocantur animales, 681, 1. Eorum libidines et sordes, 164, 2; 442, 1: *Multi sequuntur eorum luxurias, per quas via Dei blasphemabitur;* 448, 2: *Et civitates Sodomorum et Gomorrhæorum in cinerem redigens, exemplum eorum qui impie acturi sunt, ponens;* 450, 2: *Novi Dominus... iniquos in diem judicii reservare cruciandos; magis autem eos qui post carnem in concupiscentia immunditiam ambulat,* 656, 2. Eorum in epulis obscenitates, 458, 1, 2; 673, 1, 2: *Hi sunt in epulis suis macula, conviventes sine timore, semetipsos pascentes.* Hæreses sunt stercora, quia sicut veram fidem sequitur vitæ honestas et puritas, ita malam fidem, puta idololatram et hæresim, sequuntur spurcicia et omnes sordes, XII, 546, 2.

Hæretici censent impossibile esse continentiam, XV, 424, 1. Cur non possunt esse virgines, XVIII, 54, 2; 318, 2; 458, 1. Dissuadent virginitatem, 318, 2. Eam aversantur, XIX, 419, 2: *Baltharion enim nostra non de errore fuit, neque de immunditia.* Hæretici aliquando orthodoxorum sapientiam, sanctitatem, castitatem et miracula mirantur, sed fidem et mores sequi nolunt, XVI, 379, 1. Significatur per Ruben, I, 393, 1.

12° Sunt pertinaces, et nunquam convertuntur, sed tandem sunt athei. Eorum pertinacia, XVIII, 361, 1. Sunt in credendo tardi, V, 421, 1. Sapientiam veram etsi querant, non tamen inveniunt, quia extra Ecclesiam querunt, et male, 408, 1: *Quasi derisor sapientiam, et non inveniunt; doctrina*

prædicatum facilis. Et hæresis formata, pauci redeunt ad veram fidem, V, 69, 1: *Omnes qui ingrediantur ad eam, non revertentur, nec apprehendent semitas vitæ.* Veritatis proferre resistunt, VI, 128, 2: *Vir impius provocatus obfirmat vultum suum; qui autem rectus est, corrigi vitam suam.* Ipsa ejusque defensio pertinax est peccatum ad mortem, XX, 619, et seq.: *Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis.*

Hæretici multi tandem sunt athei, III, 622, 2; XVIII, 359, 2. Omnes hæreses tandem evanescent, aut abeunt in atheismum, XIX, 301, 1: *Sed ultra non proficiunt; insipientia enim illorum manifesta erit omnibus sicut et illorum fuit;* XX, 441, 2: *In volis erunt magistri mendaces, qui introducent seculas perditionis, et eum qui emittit eos dominum nescit.*

VII. Quid sint HÆRETICI ERGA ECCLESIAM ET SOCIETATEM CIVILEM. — 1° Sunt rebelles filii Ecclesie, VI, 449, 2: *Occultum, qui subsannat patrem, et qui despici partum matris suæ, effodiant eum corvi de torrentibus, et comedant eum filii aquilæ.* Quomodo sunt in Ecclesia, XVIII, 290, 2: *Quid mihi de tuis qui foris sunt, judicare? Nonne de tuis qui intus sunt, nos judicatis? Fuere alius catholici vel veri, vel fidei, XX, 551, 2 et seq.* Quo sensu in Concilio sodales Christi appellantur, VII, 506, 1: *Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges solitium tuorum.* Sunt eradicati a fide, Deo et Ecclesia, XX, 675, 2. Sunt arbores autumnales, similes sunt fungis, ibid., 1. Sunt arbores bis mortuae, ibid., 2. Si faciunt bona opera, ea non faciunt ratione fidei suæ, sed ex naturali propensione, XV, 212, 2: *Non potest arbor bona malo fructus facere, neque arbor mala bonos fructus facere.* Ecclesiam matrem suam oppugnant, affligunt, decolorant, VII, 500, 1: *Filiis matris mee pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis.* Sunt similes Core, XX, 672, 2 et seq.: *In contradictione Core perierunt.* Cur Samaritani assimilantur, X, 548, 1: *Duas gentes odit anima mea, tertia autem non est gens quam oderim: qui sedent in monte Seir, et Philistinii, et stultus populus qui habitat in Sichimis.* Allegorice significatur per Cham, I, 161, 1. Sunt symistæ Antichristi, XIX, 161, 1. Eius sunt præcursores, XII, 765, 1; 773, 2; XXI, 256, 1.

2° Hæretici non sunt missi, sed intrusi in minus apostolicum. Hæretici a Christo non vocantur, sed per se vel per laicos intruduntur, XVIII, 39, 1: *Paulus, servus Jesu Christi, vocatus Apostolus, segregatus in Evangelium Dei;* 516, 1, 2: *Paulus, Apostolus, non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum et Deum Patrem.* Quia non mittuntur, apostoli sunt cacodæmonis, XI, 181, 2. Seipsos mittunt, XVIII, 493, 2 et seq.: *Nam ejusmodi pseudoapostoli sunt operarii subdoli, transfigurantes se in apostolos Christi. Ab*

uno magistro Christo deascunt, XX, 434, 2: *No-
lite plures magistri heri...*, scientes quantum ma-
jus iudicium sumit. Non aguntur Spiritu sancto,
ut jactant, XVIII, 434, 2. Spermologi sunt, unde
et se ministros verbi dicunt, XIX, 83, 2: 254, 1, 2;
388, 2. Fidei suæ continuationem ostendero ne-
queant, XVIII, 486, 1, 2. Non patrant miracula in
fidei suæ confirmationem, XX, 126, 2 et seqq.:
*Ostende mihi fidem tuam sine operibus, et ego os-
tendam tibi ex operibus fidem meam.* Nunquam
pro sua fide miracula facere, XVIII, 507, 2: *Signa
apostolatus mei facta sunt super vos in omni pa-
tientia, in signis, et prodigiis, et virtutibus.* Sunt
pravi pastores, XVI, 469, 4: *Qui non intrat per
ostium in ovile ovium, sed ascendit altitudo, ille
fur est et latro.* Apud eos non est vera iustitia,
XI, 115, 1, 2: *Argentum tuum versum est in scoria-
m; vinum tuum mixtum est aqua.* An valide
baptizent, et ab eis baptizati sint rebaptizandi,
V, 453, 2: *Victimæ impiorum abominabiles Do-
mino.* X, 211, 4, 2: *Qui baptizatur a mortuo...*
quid proficit lavatio ejus? XVI, 463, 2; XVIII,
624, 1, 2: An hæreticus recte administrans sacra-
mentum prohibendus sit, XVI, 140, 1: *Respon-
dens autem Joannes, dixit: Præceptor, vidimus
quemdam in nomine tuo efficietem dæmonia, et
prohibitum eum, quia non sequitur nobiscum.*

3º Hæretici sunt jurati hostes Ecclesie et catho-
licorum. Patrem Deum deonestant et matrem
Ecclesie irritant, VI, 59, 2: *Qui affligit patrem
et fugat matrem, ignominiosus est et infelix.* Iis-
que bellum indicant, 113, 1. Suis rixis evertunt
domum Ecclesie, 18, 4: *Dolor patris, filius stul-
tus; et tecto jugiter perstillantia, litigiosa mulier.*
Lacerant Ecclesiam et Turcis viam pandunt, V,
581, 1. Christum quodammodo lapidant, XVI,
480, 2. Prædones sunt, XIX, 85, 1: *Videte ne
quis vos decipiat (gravo deprædetur) per philoso-
phiam, et inanem fallaciam.* Dæmonem superant
malitia et perfidia, VI, 113, 1, 2. Hominem excor-
riant et exossant, XIV, 90, 2: *Numquid non
vestrum est scire iudicium, qui odio habetis bonum,
et diligitis malum; qui violenter tollitis
pelles eorum deuper eis, et carnes eorum disper-
sistis ossibus eorum?* Sunt similes Caino, cur, XX,
670, 2 et seqq.: *Vas illis, quia in via Cain abie-
runt!* — Sunt veri animæ inimici, IX, 378, 4;
*Non credas inimico tuo in æternum; sicut enim
seramentum, arguitur requiritur illius.* Sunt ini-
micus dolosus, VI, 321, 2 et seqq.: *Quando sub-
miserit vocem suam (inimicus), ne credideris et,
quoniam septem nequitiæ sunt in corde ipsius.*
Hæreticorum simulata humanitas, XXI, 443, 4;
208, 1, 2; 212, 4: *Potestas enim eorum in ore
eorum est, et in caudis eorum; nam caudæ eorum
similes serpentibus, habentes capita: et in his nocent.*
Sunt gladii, sagitte, jacula acuta, VI, 277, 1:
*Jaculum et gladius, et sagitta acuta homo qui loqui-
tur contra proximum suum falsum testimonium.*

III junctis viribus catholicos oppugnant, 867, 1. Iis
dominantibus, fugiunt aut latent catholici: cupiunt
enim omnes sibi reddere similes, 389, 1, 2: *Cum
surrexerint impij, abscondentur homines; cum illi
perierint, multiplicabuntur justi.* Catholicos sa-
cerdotes apud reges et magistratus calumniant
quasi perduellionis reos, XIII, 614, 2. Hæretici
unius urbis desiderant hæreticos aliarum victorie
potiri contra orthodoxos, V, 359, 1; 393, 2. Sunt
lupi, IX, 398, 1: *Si communicabilis lupus agno-
aliquando, sic peccator justus;* XVI, 474, 1: *Lupus
rapit et dispergit oves.* Lupi sunt ob octo analogias,
XVII, 371, 4: *Ego scio quantum intrabant
post discessionem meam lupi rapaces in vos, non
parentes gregi.* Sunt lupi sub pelle ovina, XV,
211, 2: *Attendite a falsis prophetis, qui veniunt
ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem
sunt lupi rapaces.* Sunt lupi rapaces et vulpes,
XX, 440, 2. Sunt lupi vespertini et nocturni, XII,
53, 2: *Perussit eos leo de sylva, lupus ad vespe-
ram vastavit eos;* XIV, 210, 2: *Leviore pardis
equi ejus, et velociore lupis vespertinis, et dissi-
dentur equites ejus.* Sunt designati per vulpes
Samsonis, propter undecim rationes, III, 205, 1, 2.
Lamie sunt, XII, 409, 2. Sunt velut gigantes feri
et tumidi, IX, 460, 2: *Non exoraverunt pro
peccatis suis antiqui gigantes, qui destructi sunt con-
fidentes suæ virtuti.* Tropologice accipiuntur per
Ammonitas, XII, 685, 1, 2. Hæreticorum persecu-
tiones contra Ecclesiam representant equus niger a
Joanne in Apocalypsi visus, XIV, 371, 1, 2. Cur
olim frontes martyrum signarent cruce, XII, 571, 2.
Sunt portæ inferi, XV, 369, 2. Sunt fluxus feri
maris, XX, 676, 4: *Hi sunt fluxus feri maris,
desumpantes suas confusiones.* Sunt spinæ, VII,
550, 1: *Sicut tilium inter spinas, sic amica mea
inter filias.* Erucis et bruchis representantur,
XIII, 486, 1.

4º Hæretici erga societatem civilem sunt turbu-
lenti et seditiosi, XX, 462, 2; 466, 1. Omnes ma-
gistratus et præpositos, tam sæculares quam ec-
clesiasticos, contemnant, 450, 2 et seqq.: *Domina-
tionem... contemnant.* Hæresis rebellionis servit,
eamque sequitur, V, 534, 1: *Semper jurgia qua-
rit malus: angelus autem Domini crudelis militet
contra eum.* Sunt bellorum faeces, et titiones
gehennæ, 511, 2: *Homo perversus suscitabit lites,
et verbosus separat principes.* Hæretici potestatem
sæcularem evertunt sub prætextu evangelice libe-
tatis, XVIII, 219, 4: *Omnia anima potestati-
bus sublimioribus subdita sit.* Quæ mala orbi
attulerint, XX, 463, 2. Hæresis Gallicana que
mala innoxerit in Europam, XIII, 445, 2 et seqq.:
*Ephraim pascit ventum, et sequitur zelum: tota
die mendacium et vastitatem multiplicat.* Hæ-
reticorum suis principibus rebellianum funestus gen-
tus, X, 472, 2: *Impedim fecit contra gentem
hostilem, et in descensu perdidit contrarios, ut
cognoscant gentes potentiam ejus; quia contra*

Deum pugnare non est facile. Ut excutiant ju-
gum fidei et catholicorum principum, Turcorum
opem implorant, sed ab eisdem opprimuntur, XIII,
397, 1.

VIII. HÆRESIS EFFECTUS ET FRUCTUS. — Hæresis
quæ afferat damna, XX, 441, 1. Ejus fructus est
duplex, primus pravae doctrine, secundus pravum
morum et scelorum, XV, 211, 2: *A fructibus
eorum cognoscetis eos.* Hæresis est doctrina male
sana, XIX, 279, 1. Quæ vitia ex ea nascantur,
XVIII, 55, 1: *Sicut non probaverunt Deum habere
in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sen-
sum, ut faciant ea quæ non conveniunt, repletos
omni iniquitate, dolo et malignitate.* Multis mortem
animæ attulere, V, 583, 1: *Mors et vita in manu
linguæ: qui diligit eam, comedent fructus ejus.*
Eorum fama posthuma parit proles sibi similes,
272, 1 (Vide supra, art. V, VI, alios hæresis
fructus).

IX. HÆRETICI QUOMODO A DEO PUNIUNTUR. —
Oppositus illis Deus suos antagonistas, III, 639, 4;
XXI, 225, 1. Sæpe prodigantur a fidelibus docto-
ribus, VI, 119, 1: *Civitatem fortium ascendit sapiens,
et destruit robur fiducia ejus.* Hæretici
cum doctrina sua cito pereunt, 124, 1: *Testis
mendax peribit.* Eorum doctrina a Deo subvertitur,
154, 2: *Oculus Domini custodiunt scientiam, et
supplantantur verba iniqui.* Ob hæresim a Deo
provincia diversimode alligantur, VI, 113, 4.
Multi hæretici fuere a dæmone suffocati, XX,
437, 1: *In corruptione sua peribunt.* Eorum bona
sæpe Dei nutu cadunt catholicis, V, 395, 2 et seqq.:
*Bonus retinquit heredes filios et nepotes, et custodi-
tur justo substantia peccatoris.* Eos manet caligo et
procella, XX, 677, 4. A Deo deturbantur in tar-
tara, VI, 113, 4: *Vir qui erraverit a via doctrine,
in cætu gigantum commorabitur.* Eorum locus est
in profundis inferni, ibid. Hæretici negantis verita-
tem Christi in Eucharistia confusio in die iudicii,
XVIII, 361, 1.

X. AN ET QUOMODO AB ECCLESIA ET A POTESTATE
SÆCULARI REPRIMENDI SINT HÆRETICI. —
1º Sunt ab Ecclesia rejiciendi, eo quod opus pacem
turbent, VI, 151, 2: *Ejice derisorem, et exhibe
eum eo jurgium, cessabuntque causæ et contumelias.*

2º Si obstinati sint, vi panis que ad orthodoxam
fidem a principibus sunt cogendi, juxta sententiam
S. Augustini, V, 259, 2: *Da sapienti occasio-
nem, et addetur ei sapientia. Deo factum et festi-
nabilem accipere, quo pacto sint a principibus ad
fidem orthodoxam cogendi, etiam pena capituli
vita que proponitur, juxta eundem S. Augustinum,
VI, 333, 4: *Meliora sunt vulnera diligentis, quam
fraudulenta oscula odientis;* 406, 2 et seqq.: *Ser-
vus verbis non potest erudiri, quia quod dicit, in-
telligit, et respondere contemnit.**

Quo pacto hæresis est impedienda, X, 525, 1.
Hæreticis non faveant reges pii, ibid. Lenitate

exasperantur, asperitate odomantur, XI, 377, 4:
Miseramur impio, et non discet justitiam. A re-
gibus sunt exagitandi, VI, 472, 4. Sunt extirpandi
et plectendi, XV, 332, 1. Quare sint plectendi,
XIX, 339, 2. Ferro a magistratibus sunt succi-
dendi, XVIII, 156, 1: *Eos occidere licet, XI, 264, 1.*
Eos morte plectere, non tantum licitum et sanctum,
sed et præceptum est a Deo, XIII, 518, 1.

XI. QUOMODO CUM HÆRETICIS AGENDUM SIT. —
1º Cum eis raro et quomodo disputandam. Hæ-
reses non sunt explorandæ et probandæ, XVIII,
586, 2: *Omnia autem probate, quod bonum est
tenete.* Non est cum eis de Scriptura loquendum,
VI, 189, 2. Perperam contendunt hæreses suas
esse examinandas ad Scripturas, XVII, 318, 2. Eo
pacto facile convertentur, si prius eis vitæ ho-
nestam morese castos et sanctos perscrutemur,
XVI, 346, 1. Contra eos non tam argumentis quam
puritate vitæ agendum, XIX, 191, 2. Orando sunt
potius quam disputando convertendi, 253, 2. Eos
acriter insectatus est S. Judas, XX, 650, 4, 2.
Hæreticos Germanos sua obedientia vicit P. Ca-
nisius, VI, 125, 2 et seqq. Jam conversus hæreticus,
desinit esse impius, V, 351, 2: *Heretico impius, et
non erunt, domus autem justorum permanebit.*

2º Hæretici vitandæ sunt, XVIII, 243, 1, 2: *Ne
ut observetis eos qui dissensionem præter doctri-
nam quam vos didicistis, faciunt, et declinate ab
illis;* XIX, 300, 1: *Habentes quidem speciem pie-
tatis, virtutem autem ejus abnegantes, et hos de-
vota.* Fugiendi sunt jure naturæ et divino, XX,
636, 1: *Si quis venit ad vos, et hanc doctrinam
non afferit, nolite recipere eum in domum, nec Ave
ei dixeritis.* Inter eos periculosum habitare, III,
237, 2: *Cui dicit Noemi: En reversa est cognata
tua ad populum suum, et ad Deos suos.* Eorum
familiaritas est periculosa, IX, 273, 4: *Cum vi-
dae non eas in via, ne forte grave mala sua in-
te, ipse enim secundum voluntatem suam vadit, et
simul cum stultitia illius peris.* Fugiendi sunt
exemplo sanctorum ut pestis, XIX, 289, 1. Eorum
commercium vitanda, XVI, 356, 1: *Quomodo tu Ju-
dæus cum sis, bibere a me possis, quæ sunt malior
Samaritanis, non enim contumbr Judæi Samar-
itanis?* Cum hæreticis communia fugienda, IV,
213, 1, 2: *Dicit eis (hostibus Judæ et Benjamin)
Zorobabel... non est vobis et nobis ut adifica-
mus domum Deo nostro, sed nos ipsi soli adifica-
vimus domino Deo nostro;* XIX, 172, 2: *Si quis
non obediit verbo nostro per epistolam, hunc no-
tate, et ne commiscerimini cum illo, ut confundatur;*
289, 4 et seqq.: *Profana autem et vaniloquia de-
vota, multum enim proficiunt ad impietatem, et
sermo eorum ut cancer serpit.* Quomodo agendum
cum hæretico non pertinaciter et formato, 339, 1, 2:
*Hæreticum hominem post unam et secundam cor-
ruptionem devota, sciens quia subversus est qui
ejusmodi dicit, et delinquit, cum sit proprio iudicio
condemnatum.* Hæretici ne salutandi quidem, XX,

637, 1. Eos salutare, videtur eis consentire, *ibid.*, 2: *Quoniam dicit illi: Ave, communicat operibus ejus malignis. Hereticos execrantur exempla*, I, 683, 1, 2.

3° *Hereticorum conjugia dissuadenda*, XIV, 580, 1: *Nonne unus fecit, et residuum Spiritus ejus est? Et quid unus querit, nisi semen Dei?* Heretica uxor non est ducenda a catholico, cur. VI, 20, 1. Heretica uxor periculosa, III, 613, 1: *Cumque jam esset senex (Salomon), depravatum est cor ejus per mulieres, ut sequeretur deos alienos,.... Tunc edificavit Salomon fanum Chamis idolo Moab.... et Moloch idolo filiorum Ammon. Atque in hunc modum fecit universis azoribus suis alienigenis, quæ adolebant thura, et immolabant diis suis. Heretici matrimonium cum catholica, in locis in quibus permixti habitant, quomodo liceat*, XVIII, 322, 1.

4° *Eorum libri non legendi. An eorum libros legi velit Apostolus*, XIV, 141; 2: *Omnia autem probate, quod bonum est tenete. Imo vetat, ut et concilium Niceenum*, 289, 1: *Profana autem et vanitativa devota, multum enim profectum ad impietatem. Foram libri aliquando laudabiliter comburendi*, XVII, 356, 2: *Multi autem ex eis qui fuerant curiosa seclati, contulerunt libros, et combusserunt coram omnibus.*

XII. *HERESIS ET HERETICI DE QUIBUS IN HISCE COMMENTARIIS AGITUR.* — Cur plures sint hereses in Christianismo quam in Judaismo, XX, 159, 2. Heresim hodiernarum quanta sit multiplicatio, XII, 98, 1: *Secundum numerum enim civitatum tuarum, erant dii tui, Juda; et secundum numerum civitatum Jerusalem, posuisti aras confusionis, aras ad libandum Baalim*, Hereses quot post Lutherum enatae, XX, 453, 1. Quo sæculo maximo invaluerit heresis, VI, 437, 2 et seq. Ea quomodo in Hollandiam invecta, XIII, 377, 1. Cur in Belgium inducta sit sub initium tumultuum ejus, 461, 1. Hereses prisce omnes interiore, X, 306, 1. Hereses quas pugnet S. Joannes in Epistola sua prima, XX, 501, 2 et seq. Nullus hereticus Pontifex Romæ sedit, VIII, 14, 2.

XIII. *QUE FIDEI DOGNATA, VEL DISCIPLINE REGULAS MAXIME IMPUGNARUNT HERETICI.* — Hereses primæ versatæ sunt pene omnes circa humanitatem vel divinitatem Verbi incarnati, XIX, 219, 2; 225, 1. Damnautes carnem, hoc ipso damnaunt incarnationem Christi, 225, 1. Veteres omnes oppugnarunt Christi incarnationem, ac proinde ejus vel divinitatem, vel humanitatem, XX, 550, 2 et seq. Pene omnes Christo adversatæ sunt, XXI, 143, 1, 2. Quæ heretici Christi divinitatem negarunt, XV, 295, 1. Negant Christum varie, XX, 441, 1, 2 (*Vide JESU, CHRISTUS*).

Quidam censuerunt beatam Virginem esse deam, ac ut deam adorarunt, VII, 487, 2. Heresie triplex fuit circa virginitatem beate Virginis, XII, 830, 2. Heretici negant beatam Virginem in conceptu et

partu Christi mansisse virginem, 231, 4. Heretici multi nostri temporis in virginitatem Beiparæ injurii, XI, 193, 1 (*Vide MARIA*).

Heretici docent peccata baptismis tantum legi, per justitiam Christianis imputatam, XIV, 151, 2. Negant sacrificium novæ legis proprie dictum, 561, 2. Eorum argumenta contra Missam solvuntur, XIX, 457, 1 et seq. Ineptæ errant circa veritatem Eucharistie, XVIII, 300, 2. Horrent penitentiam, 466, 2. Astruunt purgatorium etiam nescientes, XIX, 482, 2.

Hereticorum dogmata de peccatorum justificatione, *Psal.* I, 185, 1, 2. Quæ sit fides hereticorum specialis, VII, 306, 1. Heretici moderni credunt temere sibi esse remissa peccata per fidem, XVIII, 85, 1, 2; 195, 2; 385, 1. Dicunt non meritum Christi justificari, 79, 4. Merita Christi omnibus applicant, XIX, 453, 1. Docent omnes non posse credere, 167, 2. Docent fidem ad salutem sufficere, XX, 123, 1.

Sanctorum miracula calumniantur, XV, 638, 2. Miracula quæ etiam vident calumniari audent, XVI, 497, 2. Heresis modernorum hereticorum, qui vota rerum non imperatarum a Deo omnino contemnant, refellitur, *Psal.* II, 498, 2. Heretici judicantes vitum et carnem dicebant a demone creata, XV, 352, 2.

Eorum calumnia in Pontificem Romanum, et Ecclesiam refutatur, XXI, 203, 2; 253, 2; 255, 1; 307, 2; 312, 1; 317, 2. Dicant Papam esse Antichristum, XIX, 161, 4. Volant Antichristum incepisse anem Domini sexcentiesimum, 159, 2. Eorum in Societate Jesu nomen cavillato, XVIII, 251, 1.

HESITARE. Hæsitans in oratione diversis cogitationibus fluctibus jactatur, XX, 42, 1, 2: *Qui enim hæsitat, similis est fluctui maris, qui a vento movetur et circumfertur. Idque vel ex incredulitate, vel ex diffidentia*, 41, 2. Hæsitatio nis effectus, *ibid.*. Hæsitatio in fide triplex ab oratione amovendo, 39, 1, 2: *Postulet autem in fide nihil hæsitans*.

HAL. Hai tempore Esdræ reedificata, III, 52, 2. Infideliter ejus excidium narrat Josephus, *ibid.*, et 53, 1.

HAIMO. Haimo Isaliam commentario illustravit, videtur Hieronymi abbreviator, XI, 99, 2. Commentarium in *Apocalypsin* scripsit, XXI, 11, 2.

HALCEDO. Halcedo docet homines Deum sperare, I, 65, 1.

HALCYON. Halcyones ponunt ova circa mare in solitudo hiemali, XVI, 57, 1. Halcyon avis est spei emblema, V, 77, 1.

HALITUS. Halitus ad dentes alius efficit vocem et sermonem, V, 554, 2. Halitus validus facile fert onera gravia, 573, 1. Halitus languidus redit inuengens et odoribus suavis, VI, 338, 2. Halitus foetidus Judæorum in proverbium abiit, XIII, 395, 2. Halitus Dei indignantis vehemens, XI, 421, 2.

HAMDA. Hamda magna urbs primaria Medorum, IV, 389, 2.

HAMMONIUS JUPITER. Hammonius Jupiter unde sic dictus, XII, 547, 1. Colebatur specie capri, *ibid.* (*Vide JUPITER*).

HAMULA Hamula est vas infusorium, III, 592, 1.

HAMUS. Hamus instrumentum aduncum est, cui esca appenditur, XIV, 218, 2. Hamus et laqueus hominum est voluptas, VII, 325, 2 et seq.

HANAMEEL. Hanameel patruelis Jeremie vendidit ei agrum, XII, 238, 1.

HANANI. Hanani cognatus Nehemie custos urbis Jerusalem constitutus, IV, 246, 1.

HANANIAS PSEUDOPROPHETA. Hananias pseudopropheta Jeremie catenas abstulit, XII, 207, 2. Quo anno sit mortuus, 208, 2.

HANANIAS PRÆFECTUS. Hananias præfectus palatii regis in monte Sion, IV, 246, 1.

HANNIBAL. Hannibal quo stratagemate ceciderit Romanos, IV, 430, 1. Hic in Asia copiosus elephantes eduxit, 432, 2. Quid consulerit Antiocho Magno ad profugandos Romanos, XIII, 151, 2. Eum Capuanæ deliciae enervarunt et perdidit, IV, 472, 2. Ejus cum P. Scipione de præstantissimis ducibus colloquium, XIII, 152, 1. Hannibal ob immanitatem suam fuit exosus, XII, 685, 2. Hannibalis ejusque uxoris immanis et cruenta vox, 510, 2. Defuncta Romanorum ducum cadavera honorifice humanda curavit, XII, 686, 2.

HARAN. Haran quo sit urbis, XVII, 172, 2. Est urbs Parthiæ, XII, 400, 1.

HARMONIA. 1° Harmonia quævis senibus obsurdescit, VII, 389, 2.

2° Harmonia viri et uxoris in quo sita sit, VI, 19, 1, 2. Ea est sextiplex, *ibid.*, 2 et seq.

3° Harmonia cælestis, XI, 502, 1, 2.

4° Harmonia inter Prophetas Majores et Minores, XIII, 238, 1, 2. Harmonia chronologica duodecim Prophetarum, 354, 1, 2.

HARPAGUS. Harpagus proprios edere filios a rege Persarum jussus, dolorem dissimulavit, IX, 336, 2.

HARPOCRATES. Harpocrates silentii emblema est, IX, 184, 1. Quis fuerit, *ibid.*. Erat silentii Deus, *Job*, 442, 1. Harpocrates cultus a Gracis in eibus viri labia comprimentis, XI, 447, 1.

HASDRUBAL. Hasdrubal casus a Romanis quo stratagemate, IV, 430, 1.

HATTO. Hatto, Archiepiscopus Moguntinus, pauperes vocans mures, a muribus comestus est, V, 338, 1. Serarius hanc Hattionis historiam refutat, dicitque fabulam ortam a Popiolo, Polono principe, qui ob crudelitatem a muribus comestus est, XIX, 214, 2.

HAUSTUS. Ad æquales haustus non propinabant nec bibebant veteres, X, 142, 2.

HEBDOMAS. 1° Hebdomada ejusque dies omnes a sabbato denominabantur, XV, 645, 2. Hebd-

omada unde dicitur sabbatum, XVII, 364, 2. Hebdomas Paschalis et Pentecostalis erat Judæis festa et celebris, XVI, 111, 2 et seq.

2° Hebdomades septuaginta Danieli Deus revelat, XIII, 113, 2. Hebdomades septuaginta expresse fuerunt revelatæ Danieli, ante cum tamen erant in mente Dei decreta, qui eas implicite et confuse aliis Prophetis revelavit, XIV, 243, 1. Eæ totidem sunt septem anni, XIII, 116, 4. Hebdomades sexaginta duæ cur sint disjunctæ ab aliis septem in septuaginta hebdomadibus Danielis, 126, 1. Inveniuntur ea abbreviata, id est breves et pauca decreta, 116, 2. Post eas expletas venturum Christum Messiam ostenditur contra Judæos, 118, 2 et seq. Ubi et unde sit inchoanda, 123, 2. Eæ sunt implatæ tempore Christi, *ibid.*, et 124, 1. Inchoandæ sunt ab anno septimo ejusdem, *ibid.*, 2. Non sunt septuaginta et una, sed septuaginta hebdomades, 130, 2.

HEBE. Hebe uxor Herculis unde dicta, IV, 514, 1.

HEBER. Heber unde sit vocatus, et quando natus, I, 170, 1. Heber una cum suis cum vera filio religionis, pietate, linguam hebæeam retinuit in confusione Babel, XVIII, 495, 1.

HEBES, HEBETUDO. Hebes sunt duri et asperi, V, 390, 2. Et indociles VI, 354, 2: *Si contideris stultum in pile quasi pisanias feriente desuper pile, non auferetur ab eo stultitia ejus. Hebetudo mentis sæpe provenit a capitula, XX, 202, 2. Hebetes tropologicæ sunt peccata, non rejiciendi, sed patienter docendi, IX, 244, 1: Peccata tibi sunt? attende illis. Hebetudini suorum comparatur justus, V, 355, 2: *Novit justus fumentorum suorum animas; viscera autem impiorum crudelia.**

HEBRÆI, ISRAELITÆ, JUDÆI. N. B. Sub eodem isto titulo quæ, tum ad Hebræos, tum ad Israelitas pro toto populo Hebræo sumptos, tum ad Judæos in Commentariis Corneliæ a Lapide referuntur, collegimus et ex ordine disposuimus. In articulo ISRAELITÆ, quæ ad Israelitas strictè sumptos, et in articulo JUDÆI, quæ ad Judæos modernos proprie spectant, distribuimus.

CAPUT PRIMUM.

HEBRÆI SEU JUDAICI POPULI NOMEN, ORIGO, DIGNITAS ET PLEROGATIVE.

I. *HEBRÆI POPULI NOMEN ET ORIGO.* — Hebræi nominis radix et significatio, I, 195, 2; XVIII, 495, 2 et seq. Hebræi dicitur ab avo suo Heber, 125, 2. Hebræi nomen unde primo inditum, XIV, 35, 1. Primo dictus est Abraham, *ibid.* Id nomen olim fuit gloriosum, *ibid.* Hebræus populus aliquando Judas, aliquando Israel dicitur, *Psal.* II, 272, 1, 2. Israel dicebantur omnes Hebræi, XV, 625, 1. Hebræi nunc Israel, nunc Jacob vocantur, X, 458, 2. Judæi dicitur Juda Patriarcha, non a Juda Machabeo, XVIII, 65, 2. Nec ab Ida monte Creta